

Epigonii

Dependent intr-o masura mai mare sau mai mica de inaintasii sai (Alecsandri, Bolintineanu, Heliade, Gr. Alexandrescu), la varsta de 20 de ani Eminescu devine dintr-o data el insusi, neasteptat de nou si original, prin Epigonii. Acest poem (aparut pentru prima data in Convorbiri literare din luna august 1870) aduna ca intr-un focar principalele directii de dezvoltare a literaturii romane moderne de pana la cel mai mare poet al nostru.

Compozitional, Epigonii se sprijina pe o antiteza, procedeu tipic romantic, intre trecutul insufletit de idealuri inalte, epoca scriitorilor de la 1848, si prezentul dominat de scepticismul rece.

Apropiat ideologic de inaintasi, a caror "spusa" era "santa si frumoasa", pentru ca era izvorata din inimi, poetul repudiaza scepticismul, insa constata totodata imposibilitatea de a i se sustrage, acesta fiind o trasatura inerenta epocii:

Toate-s praf... Lumea-i cum este... si ca dansa suntem noi.

Ideea apare explicit si in scrisoarea catre Iacob Negruzzi, scrisoare ce insotea poezia la redactia Convorbirilor literare:

"Daca in Epigonii veti vedea laude pentru poeti ca Bolliac, Muresan, Eliade - acelea nu sunt pentru meritul intern al lucrarilor lor, ci numai pentru ca intr-adevar te misca acea naivitate sincera, cu care lucrau ei. Noi cesti mai noi cunoastem starea noastra, suntem treji la suflarea secolului - si de aceea avem atata cauza de-a ne descuragia. Nimic - decat culmile stralucite, nimic - decat constiinta sigura ca nu le vom ajunge niciodata. si sa nu fim sceptici?"

Din citatul reprodus se poate observa ca Eminescu avea, privitor la scriitorii de la 1848, o opinie critica foarte bine precizata, chiar de pe acum, din 1870, care va ramane aproape neschimbata². Un Muresan, un Bolliac sau Heliade erau pretuiti pentru "naivitatea sincera, neconsciuta" mai mult decat pentru "meritul intern" al scrierilor lor.

Cu numai opt luni mai inainte de aparitia poeziei Epigonii, intr-un articol publicat in Albina din Pesta, poetul exprima exact aceeasi idee in legatura cu activitatea altui pasoptist, profesorul sau de la Cernauti, Aron Pumnul, caruia ii lua apararea impotriva unui detractor de ocazie, criticastrul baron Dimitrie Petrino. Intr-adevar, si pentru Eminescu ideile filologice ale lui Pumnul erau gresite, insa ele erau "cronistice," indreptatite pentru ca izvorau din "increderea cea sfanta in puterea creatrice a limbii"³, la inimosul profesor de la Cernauti. Poetul a avut drept prima sursa de informatie si inspiratie pentru Epigonii Lepiurariul lui Aron Pumnul (I-IV Viena, 1862-1865). Lauda exagerata a "scripturilor romane" se afla mai intai acolo si Eminescu este perfect constient de acest lucru, dovada a faptului ca opiniile lui se intemeiau si pe alte izvoare. Poeticeste insa accepta exagerarile lui Pumnul. O spune foarte clar in articolul amintit mai sus:

"Daca apoi Lepiurariul a exagerat in lauda unor oameni ce nu mai, sunt, cel putin aceia, multi dintre ei, au fost pionieri perseverenti ai nationalitatii si ai romanismului - pionieri, soldati gregari, a

caror inima mare platea poate mai mult decat mintea lor, e adevarat - care insa, de nu erau genii, erau cei putin oameni de o eruditiune vasta, asa precum nu exista in capetele junilor nostri dandy"1.

Prima parte a poemului este o oda inchinata "zilelor de aur" cand au trait poeti "ce-au scris o limba ca un fagure de miere". Cresterea usor retorica a frazei poetice, ca si unele epitete ca: "visari dulci si senine", "dulci si mandre primaveri", "verzi dumbravi cu filomele", mai amintesc de Alecsandri si Bolintineanu. Dar gestul scufundarii intr-o mare de vise, oceanele de stele, zilele "cu trei sori in frunte", izvoarele gandirii si raurile de cantari sunt imagini care arata pe matele Eminescu:

Cand privesc zilele de aur a scripturilor romane, Ma cufund ca intr-o mare de visari dulci si senine si in jur parca-mi colinda dulci si mandre primaveri, Sau vad nopti ce-ntind deasupra-mi oceanele de stele, Zile cu trei sori in frunte, verzi dumbravi cu filomele, Cu izvoare-ale gandirii si cu rauri de cantari.

Impresia de lauda exagerata o da caracterizarea lui Cichindeal (sau Tichindeal), asezat chiar in capul ilustrului sir. "Gura de aur" este insa o expresie mai mult conventionala, copiata dupa Ioan Gura de Aur (Ioan Zlataust sau Ioan Hrisostomul). Aici Eminescu se lasa influentat de caracterizarea facuta de Pumnul, in Lepturariu (IV partea I) modestului scriitor banatean care traducea, fara a marturisi, fabulele clasicului sarb Dositei Obradovici. Pumnul, la randul sau, reproduce opinia lui Heliade care, retiparind, in 1838. Filosoficesti si politicesti prin fabule moralnice invataturi, le numea "tablele legii aduse in pustie".

Heliade era un om care se entuziasma foarte usor. Insa, daca avem in vedere ca Fabulele lui Dimitrie Tichindeal se tipureau in 1814 (la Buda), lauda redactorului Curierului nu ne mai apare atat de exagerata. Caci cu ce se poate mandri poezia romana in materie de fabula pana la 1814? Exagerarea a parut flagranta in momentul cand s-a descoperit ca Fabulele in chestiune, deosebit de valoroase, luate in ele in se, nu sunt originale, ci numai niste traduceri. Lucrul acesta nu l-a stiut insa Heliade, nici Pumnul, nici Eminescu. Abia in 1885, la Arad, I. Russu tiparea Fabulele lui Demetriu Cichindeal in traducere noua din originalul sarbesc al lui Dositei Obradovici, lucrare pe care Eminescu nu a cunoscut-o, poate, niciodata.

Mumulean "glas cu durere", Prale "firea cea intoarsa", Daniil "cel trist si mic" sunt mai mult niste figuri pitoresti care coloreaza epoca si pe care Eminescu le prezinta ca atare. Despre Mumulean se informase, odata cu Pumnul in Lepturariul sau (IV, partea), de la acelasi Heliade, autoritatea cea mai mare in probleme literare, care spunea despre autorul Caracterurilor cum ca, la un moment dat, in poezia lui:

"Amorul dete loc durerii si melancoliei". De Ion Prale, un boem sucit, traducator al Psaltirii in versuri (Brasov, 1827), autor de versuri rele din cale-afara ("Iar de vrei sa faci versuri ia pilda de la Prale" - zice Gr. Alexandrescu in Satira. Duhului meu) -, afla tot din Lepturariu. Insa Eminescu a cunoscut si alte pareri in legatura cu pitorescul personaj, citind poate Observatiunile polemice ale lui Titu Maiorescu, aparute exact cu un an inaintea Epigonilor (in Convorbiri literare din 15 august 1869, p. 194, unde in nota e pomenit, dupa o amintire a lui Vasile Alecsandri, Prale cu moravurile sale iesite

din comun)¹. Poetul nu mentioneaza decat ciudatenia omului, neurmand de asta data pe Pumnul, care se arata nemaipomenit de generos si considera pe Prale drept un geniu, un fel de "uomo universale": "Poet, music, arhitect, croitor, ciobotar si aflator de lucruri noua. Spiritul lui tinea la universalitate."

"Daniil cel trist si mic" este Daniil Scavinschi (care se iscalea, dupa imprejurari, Scavinschi, Scavinescu, Scavinov, Scavin etc). Era "trist", pentru ca, in urma unei medicamentatii gresit administrate, ii cazusera parul si mustatile, podoaba la care tinea foarte mult. Era "mititel de statura", cum insusi marturiseste in Versurile care prezinta traducerea piesei Democrit, facuta de dansul dupa Jean-Pranois Regnard (1655-1709):

De un Daniil Scavinschi cel mititel de statura
Pe care placu naturei a lucra-n miniatura.

Toate acestea Eminescu le putea afla in scrisoarea lui C. Negruzzi intitulata Un poet necunoscut (in editia Negru pe alb, 1857) si din acelasi Lepturariu, unde Pumnul tiparise Intamplarea comiceasca a lui Democrit. Iancu Vacarescu e amintit prin versul: "Vacarescu cantand iarasi a iubirii primavara", care face aluzie la cea mai de seama poezie a sa, Primavara amorului.

Versul "Cantemir croind la planuri din cutite si pahara" a dat nastere la interpretari foarte diferite. S-ar putea sa fie o aluzie la opera lui Dimitrie Cantemir Divanul sau galceava inteptului cu lumea sau giudetul sufletului cu trupul, cunoscut lui Eminescu din Arhiva istorica a Romaniei (tom. II, 1865), publicat de B. P. Hasdeu¹, dupa cum s-ar putea sa fie o referire la planurile politice ale domnitorului moldovean care dadea banchete in cinstea lui Petru cel Mare, venit la Iasi cu suita si armatele sale in 1711, asa cum mentioneaza cronica lui Neculce si aceea a lui Nicolae Costin. S-ar putea, de asemenea, sa fie la mijloc un reflex al lecturii unei balade populare referitoare la Constantin Cantemir, tatal lui Dimitrie, balada in care se pomeneste de banchetele domnitorului moldovean care poruncise moartea Costinestilor. Probabil este - dat fiind faptul ca versul continua a ramane obscur si ipoteza dupa care Eminescu s-ar referi la Antioh Cantemir, fiul lui Dimitrie, scriitorul clasic rus. Acesta apare, cu o satira tradusa de C. Negruzzi, in Lepturariul lui Pumnul in care era vorba de un boier, facand "din cutite si pahara" planuri de amenajare a mosiei. Ipoteze se mai pot face inca².

Alexandru Beldiman cu Tragodia sa este caracterizat, printr-o intentionata greseala, facuta in spiritul sintaxei greoaie a poetului anului 1821: "Beldiman vestind in stihuri pe razboiul inamic"; Sihleanu cu ale sale Armonii intime e denumit "lira de argint"; Donici e caracterizat printr-o metafora deosebit de sugestiva: "cuib de-ntelepciune", referinta facandu-se la fabulist. Pann este "finul Pezelei cel istet ca un proverb", aluzie la celebra Povestea vorbei.

Lui Heliade i se dedica una dintre cele mai frumoase strofe,

Note

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

1. in 1874, cand functiona ca bibliotecar la Biblioteca Universitatii din Iasi, Eminescu achizitiona un exemplar din Divanul lui Cantemir.

2. Vezi Anghel Demetrescu, in Literatura si arta romana (VII), 1903, pp. 359-396 (intMin studiu consacrat lui Eminescu); G. Calinescu, Opera lui.Mihai Eminescu, II, p. 103; D. Muiaraiasu, Din izvoarele poeziei "Epigonii", Preocupari literare, I, nr. 3, 1 martie 1936; (iiniimiru. Balada populara, publicata de Atanase Marienescu in Familia, nr. 23, 7/19 iunie 1870. p. 268.

tulburatoare prin imagistica ei pletorica, romantica. Autorul Biblicelor sau notite istorice, filozofice, religioase si politice asupra Bibliei (Paris, 1858)e infatisat ca un profet al amaraciunilor viitoare. El este un munte cu capul de piatra detunata de furtuni, o enigma neexplicata, un sfinx plutind in ceruri de mitologie si eresuri:

Eliad zidea din visuri si din basme seculare Delta biblicelor sante, profetiilor amare, Adevar scaldat in mite, sfinx patrunga de-nteles; Munte cu capul de piatra de furtune detunata, Sta si azi in fata lumii o enigma nesplicata si vegheaz-o stanca arsa dintre nouri de eres.

Bolliac e amintit prin Sila si Clacasul : "Bolliac canta iobagul s-a lui lanturi de arama".

Carlova, prin poezia sa Marsul, chema ostirea "l-ale tarii flamuri", care insl erau.â€•negre", indoliate, patria asteptand inca eliberarea. Gr. Alexandrescu e comparat cu Byron, cand in Umbra lui Mircea. La Cozia vrajea umbre "dintr-al secolilor plan" si cand, in Anul 1840, descifra "eternitatea din ruina unui an". Bolintineanu plange romantic la capataiul iubitei, aluzie la O fata tanara pe patul mortii. Una dintre cele mai frumoase strofe ale Epigonilor este aceea dedicata lui Andrei Muresanu. Eminescu ii inchinase si cunoscutul poem faustic Muresan, ramas postum. Muresan devine simbolul poporului roman care, la 1848, "scutura lantul cu o voce ruginita". Comentand aceasta rara imagine, G. Calinescu scria:

"Ce imagine mai mareata pentru cantaretul desteptarii noastre decat aceasta a lui Muresan legat in lanturi pe care le scutura? Vocea lui nu e ragusita, ci, de atata imbratisare cu fieraria ruginita, pe lira canta cu mana Â«amortitaÂ» de stransoare. In acelasi spirit urias si fabulos, el vorbeste brazilor, face sa rasune muntii si invie piatra".

Cum arata acelasi G. Calinescu, Eminescu introduce amplu si substantial adevarata metafora in poezia romaneasca. Alecsandri si Bolintineanu cultivau cu precadere comparatia:

"Ca fantasme albe plopilor insirati se pierd in zare"; "Ca un glob de aur luna stralucea" etc. Chiar atunci cand metafora se producea, la poetii anteriori, ea nu avea densitatea si puterea evocatoare a celei eminesciene. De o mare plasticitate este versul:

Iar Negruzzi sterge colbul de pe cronice batrane, sugerand un gest memorabil, vazut de cititor ca pe un ecran. Semnul marii poezii sta mai ales in puterea de concretizare a abstractiunilor. in evocarea trecutului istoric (din Alexandru Lapusneanul, Riga Poloniei si domnul Moldovei, Sobietki si romanii, Aprodul Purice), Negruzzi realiza culoarea de epoca muind pana in cerneala vremurilor: "Moiaie pana in cerneala unor vremi de mult trecute".

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Alecsandri este "rege al poeziei, vecnic tanar si ferice". El, care ar cules baladele si poeziile populare ale romanilor si a compus Doinele si lacrimioarele, "doineste din frunza", "zice" din fluier si povesteste cu basmul, insirand - in *Insir-te margarite* - margaritare pe firul unei raze de stele. El evoca in legende "dorul tarii cei strabune, vremea lui stefan cel Mare".

Cum s-a mai observat, in partea a doua a poemului, Eminescu e total original, purificat de orice urma de conventie si retorism. Acum apare miscarea abrupta, sacadata a frazei satirice.

Propozitiile sunt scurte, interrogative, juxtapuse, eliptice de predicat cele mai multe:

Iara noi? noi, epigonii? Simtiri reci, harfe zdrobite, Mici de zile, mari de patimi, inimi batrane, urate, Masti razande puse bine pe-un caracter inimic; Dumnezeul nostru: umbra, patria noastra: o fraza; In noi totul e spoiala, totu-i lustru fara baza: Voi credeati in scrisul vostru, noi nu credem in nimic!

Metafora, prin care abstractiile devin materiale, palpabile, se afla aici, in partea a doua a poeziei *Epigonii*, la locul ei mai mult ca oriunde: epigonii sunt simtiri reci, harfe zdrobite; desi sunt tineri, mici de zile, sunt mari de patimi si au inimi batrane, urate; in timp ce inaintasii, desi sunt batrani, au inimi mari, tinere inca. Contrastul tanar - batran, infatisat prin rasturnare, izbeste imaginatia, imprimandu-se cu o forta expresiva imposibil de aflat altundeva decat la Eminescu:

S-a intors masina lumii, cu voi viitorul trece; Noi suntem iarasi trecutului, fara inimi, trist si rece.

Primul din cele doua versuri citate mai sus era o reminiscenta din poezia Moldova in anul 1821 de Vasile Fabian Bob, poezie aflata, de asemenea, in *Lepturariu* (tom III, p. 512):

S-a intors masina lumii, s-a intors cu capu-n jos.

Prozaicul emistih "s-a intors cu capu-n jos" este inlocuit (operatia a avut loc parca inconstient, in fierberea inspiratiei) cu straniu de frumoasa expresie cu voi viitorul trece, pretentioasa in formularea ei si cumva ininteligibila pana la un punct, limba lui Eminescu impresionand spiritul si prin anume absconsitati. Cuvantul familiar, diurn, prozaic- luat in sine va aparea insa numaidecat in formularea metaforelor care exprima pozitia epigonilor: fraza, lustru, spoiala, calp, carpim, manjim, privire scrutatoare, minciuna. Contrastul dintre generatii se realizeaza prin acel joc al pronumelui personal noi - voi, pus la inceput de vers sau la cezura, in propozitii simetrice, asezate paratactice:

Voi, pierduti in ganduri sante, convorbeati cu idealuri; Noi carpim cerul cu stele, noi manjim marea cu valuri.

De remarcat, chiar in versurile citate, deosebirea de expresie de la unul la celalalt, facuta anume pentru a servi acelasi contrast romantic. A fi pierdut in ganduri, a "convorbi cu idealuri" (formulare usor pleonastica, chiar retorica, pana la un punct), a pronunta sante in loc de sfinte etc.¹ sugereaza atitudinea visatoare tipic pasoptista. Versul al doilea insa, de o mare precizie si corectitudine rece, cade retezat, ca o sentinta fara apel.

Ultimele 3-4 strofe ale *Epigonilor* realizeaza prin pana lui Eminescu una dintre cele mai

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

patrunzatoare pagini lirice in care e vorba de scepticism: epigonii privesc reci la lumea asta, dispretuiesc pe vizionari si considera ca totul e conventie, de vreme ce s-a constatat ca un lucru care azi e drept maine poate deveni minciuna. Lupta inaintasilor a fost desarta si tinta lor nebuna. Scepticii formuleaza definitii schopenhaueriene de felul "Moartea succede vietii, viata succede la moarte". Lumea nu are - dupa dansii - alt sens. Cugetarea nu e decat o "combinare maiestrita" a unor lucruri care nu exista, o carte "trista si-nalcita/Ce mai mult o incifreaza cel ce vrea a descifra". Poezia? "Inger palid cu priviri

Note

1. Eminescu stia ca Heliade fugea de slavonisme. Sfant vine in romaneste de la slavonismul sviati, latinescul sanctus pastrandu-se numai in compuse de tipul Sanpietru, Santamarie etc.

curate,/Voluptuos joc cu icoane si cu glasuri tremurate,/Strai de purpura si aur peste tarana cea grea".

Asadar, poetul traieste o drama, drama neputintei iesirii din contemporaneitate, conditia de epigon sceptic fiind in cele din urma si a lui, cu toate ca ideologic ramane un adept si un admirator al inaintasilor de la 1848. De aici decurge vibratia lirica intensa a poemului, care trebuie yazut ca un manifest ivit intr-un moment de rascruce al dezvoltarii poeziei romanesti.

Cercetate strict din unghiul "de vedere al categoriilor gramaticale, versurile din Epigonii nu spun mare lucru. Caci Eminescu, oricat de mult ar fi iubit si studiat limba romaneasca, o privea mai intai si intai ca pe un mijloc de comunicare si nicidecum ca pe un scop in sine. Poetul se foloseste de cuvantul cel mai potrivit si cel mai la indemana pentru exprimarea ideii. Nimic nu-i era mai strain decat pitorescul de limbaj. Muzicalitatea insasi a limbii il interesa numai in masura in care aceasta ajuta muzica ideilor, singura valabila in poezie.

O prima confirmare a celor aratate mai sus o da observatia asupra vocabularului. Eminescu utilizeaza, in toata libertatea, cuvantul vechi, neaos, rar, alaturi de neologism, descopera noi sensuri sau le intareste pe cele mai putin cunoscute. Impresia de frumos nu vine insa din cuvintele luate izolat, ci din context, din frumusetea ideii poetice. A crede ca Eminescu are cuvinte si expresii frumoase in sine si, in genere, ca a scris intr-o limba frumoasa este o eroare provenita din despartirea arbitrara a formei de continut.

Astfel arhaicul scripturi nu e folosit decat in consonanta cu zilele de-aur ale entuziasmului inaintasilor pentru cuvantul scris. Popularele colinda si dumbrava sunt in acord cu ideea scufundarii intr-o mare de vise, dupa cum grecismul filomele da sugestia de epoca, de la 1848 si de mai inainte, acest cuvint fiind socotit pe atunci potrivit a inlocui cu succes romanescul privighetoare. Donici, "cuib de-ntelepciure", pune "urechile ce-s prea lungi ori coarnele de la cerb" sa mediteze. Boul lui e cuminte (cuvant cu doua intelesuri: bland sau intelept) si vulpea diplomata. Vechiul si rarul participiu neinturnata, din versul:

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

S-au dus tot si s-au dus toate pe o cale nenturnata, suna mai categoric decat neintoarsa, in vederea transmiterii ideii de ireversibilitate. Heliade este o "enigma nesplicata". Neologismele, dintre care unul e transcris, prin abatere de la regula, italianizant (de la esplicare, esplicazione) in spirit heliadist, stau foarte bine alaturi de un cuvânt bisericesc si arhaic, eres, din versul urmator:

si vegheaz-o stanca arsa dintre nouri de eres, care insa sugereaza si ideea de eresie (ratacire), nu fara a avea si el un corespondent italian (eresia care se traduce cu erezie, dar si cu... injuratura). Nouri de erezii, iata tot ce poate fi mai in spiritul lui Heliade, visatorul romantic, fauritorul de planuri fantastice, dar si polemistul in lupta cu tot felul de adversari. Verbul a vraji e adus la sensul lui initial, acela de chemare a duhurilor, ceea ce se potriveste evocarii umbrei lui Mircea cel Batran la Cozia de catre Gr. Alexandrescu:

In prezent vrajeste umbre dintr-al secolilor plan.

Neologismul plan, din acelasi vers, e folosit pentru convertirea abstractiunii temporale secole intr-o reprezentare mai concreta, spatiala. Asemenea vocabule, introduse in chipul cel mai neasteptat in lirica, isi au functia lor precisa, mai ales in a doua parte a poemului:

Noi? Privirea scrutatoare ce nimica nu viseaza, Ce tablourile minte, ce simtire simuleaza, Privim reci la lumea asta - va numim vizionari. O conventie e totul; ce-i azi drept maine-i minciuna.

Moartea succede vietii, viata succede la moarte.

Adjectivul calificativ scrutatoare e pus pentru a marca raceala si neincrederea, in opozitie cu visatoare. Verbul din predicatul simuleaza e depreciativ pe langa substantival abstract simtirea. Vizionari si conventie este un mod liric al stilului indirect liber, succede suna doctoral, ca intr-o definitie, si ironic-amar totodata. Cuvantul neaos, arhaismul si provincialismul sunt folosite nu pentru culoare, cat mai ales pentru precizia ideii.

Muresan "rumpe" coarde de arama. Arhaicul rumpe (il aflam la cronicari, dar, prin imitarea celor vechi, si la pasoptisti) e mult mai potrivit decat rupe, care suna sec si prozaic. Glasul lui Muresan era' asa de puternic, incat poetul nu canta pe o lira cu coarde de argint, ci pe una cu coarde de arama, rasunatoare ca niste fanfare, pe care - dat fiind ca glasul lui simbolic vine din strafundul trecutului de oprire - le rumpe. Cuvantul, sonor, sugerand gestul energic al cantaretului, transmite in chipul cei mai elocvent imaginea poetului-profet care chema "piatra sa invie". Regionalul colb din versul:

Iar Negruzzi sterge colbul de pe cronicile batrane e potrivit aici, unde e vorba de cronicarii moldoveni a caror mana veche (adjectivul are sensul special de batran) scrisese domniile romane pe mucedele pagini. In schimb, muntenescul praf sugereaza distrugerea si neantul, fiind cu totul la locul lui inainte de o prima cenzura, in versul:

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Toate-s praf...//Lumea-i cum este//si ca dansa suntem noi, care, sunand sententios in finalul poemului, este frant in trei propozitii. Asadar, Eminescu foloseste un cuvânt sau altul nu pentru ca ar fi mai frumos, ci pentru ca e mai propriu în a transmite ideea. Carpim si manjim, iata doua cuvinte urate. si totusi cat de propriu suna ele in versul:

Noi carpim cerul cu stele, noi manjim marea cu valuri, transformandu-se de fapt in metafore. Operatia a avut loc in fierberea inspiratiei, cu punctul de plecare in urmatoarea comparatie probabila: "Noi, epigonii, scriem (sau pictam) asa de urat, de parca am carpi cerul cu stele si am manji marea cu valuri". Poetul a retinut puterea expresiva a celor doua verbe si a contras totul intr-o formulare cat mai lapidara. Sur, rece, spoiala, trista, incalcita, lustru fara baza, lupta desarta, alt sens n-are lumea..., cadavru trist si gol, tarana cea grea, noroi, praf etc, iata alte vocabule si expresii care concursa la ideea de'scepticism epigonic, dar nu prin ele insele, ci prin tintuirea lor in contextul poemului, care surprinde ochiul printr-o mare concentrare si da impresia neta de forma unde abia incapa gandirea. Nevoia de conciziune l-a adus pe poet la crearea de noi cuvinte unele. Asa, de exemplu, incifra e format prin opozitie cu descifra: "...cartea trista si-incalcita,/Cel mai mult o incifreaza cel ce vrea a descifra" (ca si deszic, fata de zic, in Mortua est: "Ce-un secol o zice, ceilalti o deszic").

Exprimarea concentrata, sintetica poate fi constatata si in constructiile in care este elidat articolul posesiv (genitival), fapt ce da aspect de dativ comunicarii:

Delta biblicelor sante, profetiilor amare Ce-aratau faptele crunte unor domni tirani,
vicleni...Combinare maiestrita

Unor lucruri neexistente...

Tot asa, eliminarea lui ca in introducerea circumstantialului:

si vegheaz-o stanca arsa dintre nouri de eres
(subinteles: "vegheaza ca o stanca...").

S-ar putea insa ca aceste intorsaturi sintactice sa mimeze pasoptismul, fiindca le gasim la Heliade si la Alecsandri. Aceeasi functie stilistica, de evocare a epocii prin mimetism de limbaj o avea - dupa cum aratam - "enigma nesplicata", ca si acel pe gresit pus sa introduca acuzativul din versul: "Beldiman vestind in stihuri pe razboiul inimic".

In acelasi fel ar mai putea fi interpretat si sante din "sante firi vizionare", adjectivul gerundival din "lebaka murinda" care evoca O fata tanara pe patul mortii a lui Bolintineanu, antepunerea adjectivului insotit de prepozitie in expresia: "umbra dulce cu de-argint aripe albe", ca si pluralul mite din versul:

Adevar scaldat in mite, sfinx patrunga de-nteles.

Ele pot fi insa si simple abateri de la regulile comune exprimarii strict literare, greseli provenite din forma prea stramta, incorsetata, pe care limba o impune cugetarii de geniu, poetul nefiind interesat de perfectiunea gramaticala, sacrificand-o, in orice caz, ideii. "Este gresit dar - arata G. Galinescu - sa se creada ca Eminescu ingrijea forma, fiindca in intelesul acesta de combinatie forma nu-l interesa deloc. Sfortarea, cea mai mare sfortare artistica din literatura romana, exista la el, dar nu spre a face versuri sonore si bine rimate, insa uneori gaunoase, ca Alecsandri, ci a cristaliza cat mai aproape de momentul genetic ideea."